

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-514-3-28>

PROBLEMS OF REPRODUCTIVE HEALTH FORMATION IN UKRAINE

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Zhdanova O. V.

Postgraduate Student

*Shupyk National Healthcare University
of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Жданова О. В.

аспірант

*Національний університет охорони
здоров'я України імені П. Л. Шупика
м. Київ, Україна*

В Україні відповідно до закону України «Про основні засади молодіжної політики (п. 17 ст. 1. розд. I) «молодь – молоді особи – це особи віком від 14 до 35 років, які є громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах» [1].

Формування репродуктивного здоров'я (РЗ) молоді є невід'ємною складовою формування здорового способу життя, а також базовою технологією для його реалізації у дорослому віці. Щорічно в репродуктивний період в Україні вступає біля 500 тис. дівчат-підлітків [2]. Серед усіх відомих показників РЗ два з них: показник захворюваності на інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ) та показник переривання небажаної вагітності у дитячому віці є самими руйнівними чинниками негативного впливу як на формування РЗ, так і на його стан у подальшому житті жінки. Першопричиною цих чинників є, так звана, репродуктивна поведінка. Здебільшого незахищені статеві стосунки в результаті недостатньої підготовленості підлітків до сексуальних стосунків призводять до виникнення ІПСШ. Захворюваність на ІПСШ підлітків віком 15–17 років в Україні (табл. 1) за період 2018–2023 рр. хоча має позитивну тенденцію: зниження показника захворюваності на сифіліс становить 76,6% (2018 – 2,86 на 100 тис. дівчат віком 15–17 років, 2023 – 0,67); на гонококову інфекцію – 68,2% (2018 – 2,67, 2023 – 0,85); хламідіоз – 89,3% (2018 – 9,36, 2023 – 1,0); на трихомоніаз – 85,5% (2018 – 59,97, 2023 – 8,7); на уреоплазмоз – 90,4% (2018 – 21,01, 2023 – 2,01), однак у 2023 р. захворюваність на означені види ІПСШ, окрім сифілісу, у 2023 р. мало місце зростання у порівнянні з 2022 р. (табл. 1). Означені дані свідчать про проблеми формування репродуктивного здоров'я у дівчат, починаючи з дитячого віку: лише за проаналізовані роки 1399 дівчат мали розлади органів, що

формують репродуктивну систему, а дві з них у 2023 р. вже мали хронічну гонококову інфекцію, яка загрожує хронічним запальним захворюванням репродуктивних органів та безпліддю [3, 4].

Таблиця 1

Динаміка захворюваності дівчат-підлітків 15–17 років на інфекції, що передаються статевим шляхом. Україна. 2018–2023 рр.

Вид захворювання	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	Показник (на 100 тис. відп.віку)	Абс. число	Показник(на 100 тис. відп.віку)	Абс. число	Показник(на 100 тис. відп.віку)	Абс. число	Показник(на 100 тис. відп.віку)	Абс. число	Показник(на 100 тис. відп.віку)	Абс. число	Показник(на 100 тис. відп.віку)	Абс. число
Сифіліс	2,86	15	0,94	5	1,08	6	1,92	11	0,73	9	0,67	4
Гонококова інфекція	2,67	14	2,62	14	1,26	7	1,74	10	0,57	7	0,85	5
Хламідіоз	9,36	49	8,43	45	1,79	10	1,74	10	0,57	7	1,0	6
Трихомоніаз	59,97	314	47,04	251	23,85	133	16,73	96	5,53	68	8,7	52
Уреаплазмоз	21,01	110	15,93	85	2,69	15	2,61	15	1,14	14	2,01	12

Водночас ранні та незахищені статеві стосунки спричиняють випадки небажаної або несвоечасної вагітності, проблема якої вирішується її штучним перериванням або пологами у ранньому віці, що також викликає порушення механізмів формування та збереження РЗ [4]. На цьому ж наголошує Всесвітня організація охорони здоров'я: репродуктивне здоров'я залишається проблемою для молодих людей внаслідок поведінкових причин, в основному – незахищених статевих стосунків. Незаплановану вагітність та пологи у молодому віці ВООЗ відносить до проблем зі здоров'ям. Щороку в країнах, що розвиваються, народжують приблизно 12 мільйонів дівчат у віці 15–19 років і не менше 777 000 дівчаток у віці до 15 років. Ускладнення під час вагітності та пологів однієї є провідними причинами смерті серед дівчаток у віці 15–19 років у всьому світі. Дані за 2019 р. свідчать про те, що 55% випадків небажаної вагітності серед дівчат-підлітків у віці 15–19 років закінчуються абортom, який в країнах з низьким рівнем розвитку частіше проводиться небезпечним способом. Матерям підліткового віку у порівнянні з дорослими загрожує підвищений ризик еклампсії, післяпологового ендометриту та системних інфекцій хвороб,

а їх діти частіше народжуються недоношеними і страждають важкими неонатальними захворюваннями [5].

В Україні при відносно позитивній тенденції (за період 2018–2023 рр. показник кількості абортів на 1000 дівчаток віком до 14 років знизився на 40% (2018 – 0,05, 2023 – 0,03), у дівчат віком 15–17 років зниження відбулося на 48,9 % (2018 – 1,35, 2023 – 0,69)) спостерігаються випадки переривання небажаної вагітності у значної кількості дівчат: у 2023 р. 14 дівчаток віком до 14 років і 411 – віком 15–17 років вдалися до такого небезпечного методу вирішення проблеми несвоечасної вагітності [3, 4].

Ранні пологи у дівчат дитячого віку також свідчать про недосконалість інформаційного забезпечення з питань статевого виховання. Знову ж таки, при наявній позитивній тенденції (за період 2018–2023 рр. показник ранніх пологів має позитивну динаміку: у дівчат віком до 14 років показник пологів знизився на 25% (2018 – 0,12 на 1000 дівчат до 14 років, 2023 – 0,09); у підлітків – на 50,1% (2018 – 6,82 на 1000 дівчат 15–17 років, 2023 – 3,40)) кількість дівчаток, що народили у ранньому віці у 2023 р. занепокоює (до 14 років – 98 дівчат, 15–17 років – 2033) і спонукає до підвищення ефективності просвітницьких профілактичних технологій.

Таким чином, формування репродуктивного здоров'я молоді в Україні має негативні характеристики, що вказує на необхідність розробки ефективних комунікативних міжсекторальних технологій щодо впровадження заходів зі статевої культури.

Література:

1. Закон України «Про основні засади молодіжної політики». *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>
2. Моїсеєнко Р. О., Жилка Н. Я., Гойда Н. Г. та ін. Стан репродуктивного здоров'я жінок України. Україна. *Здоров'я нації*. 2023. № 1 (71). DOI: <https://doi.org/10.32782/2077-6594/2023.1/09>.
3. Статистичні дані 1991–2018 р. / Центр медичної статистики МОЗ України. URL: <http://medstat.gov.ua>
4. Моніторинг стану здоров'я матері та дитини. Родова допомога та відомості про новонароджених / гол. ред. Заболотько В. М. Аналітично-статистичний довідник. К., 2022. URL: http://medstat.gov.ua/file/PDF_dov/37.pdf
5. Підліткова вагітність. ВООЗ. 2024. URL: <https://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-pregnancy>